

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Rinkimai, balsų pirkimai ir šiuolaikinė žūklė

2012-11-23

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Atminti

AUTORIUS: Juozapas Kazimieras Valaitis

DATA: 2012-11

Rinkimai, balsų pirkimai ir šiuolaikinė žūklė

Juozapas Kazimieras Valaitis

politikia, rinkimai, balsų pirkimai

Jei koks statistikos mėgėjas atliktų tyrimą, ko gero, paaiškėtų, jog dabar žiniasklaidos dažniausiai vartojamas žodis – „pirko“. Omenyje turimi nupirkti rinkėjų balsai. Jau beveik nieko neberašoma apie mergaitės ir Kedžių – Venckų šeimos tragediją ir jos kontekste išryškėjusį teisinės sistemos supuvimą. Žodis „pirko“ dabar svarbiausias. Net Konstitucinis teismas aiškina giliausias „pirko“ prasmes.

Kaip ir prieš 4 ar 8 metus, rinkėjų balsai per šiuos rinkimus buvo perkami. Ir ne vienos partijos atstovų. Tikrai negerai, kad politikai taip negražiai elgiasi. Įdomu, kaip jie panaudotas lėšas deklaruoja ataskaitose VRK? Tačiau net ir pritarus teiginiui, jog daugiausia pirko Darbo partija, lieka neaišku, kodėl net 271520 (19,82 %) rinkėjų daugiamandatėje apygardoje balsavo už ją.

Tarkim, nupirko 1520 balsų, bet dar lieka 270 000. Galima pafantazuoti, kad nupirko 11520 balsų. Bet ir vėl žodis „pirko“ niekaip neatsako į klausimą, kodėl už DP pirmame rinkimų ture balsavo daugiau rinkėjų, nei, pvz., už Tvarką ir teisingumą (100120) ir net socialdemokratų (251610; 18,37 %). Juk V. Uspaskichas nėra gražesnis už A. Butkevičių. V. Mazuronį TV ekranuose pastaraisiais metais matėme ne rečiau nei V. Uspaskichą. Ir pašneka V. Mazuronis tikrai ne prasčiau. Negi Viktoras daugiau žadėjo? Na, tikrai ne. Kiti žadėjo dar daugiau gėrybių. Iš jo lūpų net negirdėjome giliai jaudinančio šūkio „Svarbiausia – žmogus!“. Tad klausimas, kas lėmė puikius DP rezultatus, kol kas be atsakymo. Palikime jį ateičiai.

Rinkimų laikotarpiu paskelbiama visokių įdomių dalykų. Štai visiems tapo žinoma šokiruojanti naujiena, kad net buvusi Seimo pirmininkė nerimauja dėl valstybės ateities, politinio gyvenimo tendencijų ir labai įtakingų grupių, veikiančių už Seimo kontrolės ribų, galių. Dar kartą patvirtinta, kad mūsų valstybė labai pavojingai balansuoja ant politinės bedugnės krašto. Labai svarbus ir reikalingas atvirumas. Reikalinga visai visuomenei, Lietuvos likimui neabejingiems žmonėms žinia.

Beveik tuo pat metu paaiškėjo ir daugiau įdomybių. Net keli piliečiai viešai prabilo apie tai, kad kai kurie UAB „Balsas.lt leidiniai“ dirbantys žurnalistai oficialiai gaudavo 300 litų atlyginimą per mėnesį, nors realiai – aštuonis kartus daugiau. Atlyginimai mokėti vokeliuose. Tie žurnalistai net turi tai patvirtinančių slaptų įrašų. (Žr. <http://www.lrytas.lt>)

Akivaizdi netvarka. Skriaudžiami žmonės. Apgaudinėjama valstybė. Tie žurnalistai (vienos sutuoktinis – Seimo narys) – išsilavinę, pilietiški žmonės – kreipėsi į visas kompetentingas valstybės institucijas – Darbo, Valstybinę mokesčių inspekciją, net susitiko su VMI viršininku M. Žemgaliu, klausė, ar VMI negalėtų duoti slaptų kamerų, kad užfiksuotų įstatymų pažeidimus. Tačiau, kaip skelbia viena iš prabilusių, „mums buvo leista suprasti, kad geriau nieko nedarykit, nes tik patiems bus blogiau“. Bet negi pilietiškas žurnalistas, gal net rašantis pilietiško, Baltijos kelio, demokratijos, teisinės valstybės temomis, po tokios nesėkmės nuleis rankas? Apie tą reikalą sužinojo net Premjeras ir Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyba (FNTT). Bet... jokios teisybės tie žmonės nerado.

Patvirtinta banali tiesa – Lietuvoje net išsilavinę žmonės yra visiškai beteisiai. Jų įstatymai negina lygiai taip pat, kaip negina kokio lentpjūvės darbininko ar klestinčio prekybos centro darbuotojo, už minimumą dirbančio po 12 valandų. Valstybės institucijos, įskaitant ir jų vadovus, spjauna į tos pačios valstybės įstatymus. Ar ne valstybės institucijų ir net pačios valstybės vadovų pareiga teisinės ir demokratinės valstybės idėjai suteikti turinį?

Bet gerai, kad žinomi dalykai dar kartą tapo viešais. Pasirodo, nebūtina važiuoti į Baltarusiją, norint išvysti neteisinę valstybę. Gal įvairios žmogaus teisių gynimu užsiimančios organizacijos nuo Baltarusijos pagaliau atsigrįš į Lietuvą?

Kažin, ar tai tik tų kelių žurnalistų problema. „Balsas.lt leidiniai“ grupė atskirais laikotarpiais „buvo atsakinga“ už kelių dešimčių leidinių leidybą. Iš viso valdė (gal tebevaldo?) daugiau nei 30 interneto portalų ir daugiau nei 20 leidinių. Tarp jų – žinomi „Akistata“, „Gimtas kraštas“, „Ieva“, „Moters savaitė“, „Palmiros žvaigždės“ ir t. t., daugybė internetinių portalų – „Balsas.lt“, „Mama.lt“ ir t. t. Kaip sakoma, veikiama įvairiuose „leidybos segmentuose“, apimant visas pagrindines auditorijas. Leidžiami ir platinami net nemokami spalvoti žurnalai.

Tikrai gražu, kad kažkas rūpinasi „įvairių visuomenės segmentų“ informavimu ir kultūriniais interesais. Ypač gražu, kad pasirūpinta valstiečiais. Grupei priklauso „Valstiečių laikraštis“, leidžiamas vienu didžiausių Lietuvoje (47 tūkst. egzempliorių per savaitę) tiražu. O tame „net pačiuose atokiausiuose Lietuvos kampeliuose skaitomame leidinyje rašoma apie tai, kas rūpi kiekvienam Lietuvos žmogui“. Skelbiama, kad „Valstiečių laikraštyje“ publikuojami aiškūs ir įdomūs straipsniai apie Lietuvos kaimo žmonėms svarbius dalykus. Pasirodo, „Valstiečių laikraštis“ gina teises, viešina problemas, pataria ir siūlo sprendimus. „Valstiečių laikraščio“ prenumeratorių skaičius – 25 tūkst. žmonių, o bendra skaitytojų auditorija pagal „TNS Gallup“ duomenis sudaro 211 tūkst. šalies gyventojų. Argi nepanašus šis skaičius į balsavusių už DP skaičių? „Valstiečių laikraštį“ itin mėgsta vyresnio amžiaus skaitytojai – beveik pusė jų yra vyresni nei 50-ies.“ Nuostabu, kad kaimo žmogus nepaliktas be informacijos šaltinio.

Bet mūsų tekstas ne apie rūpestį žmogumi. Tuo lai rūpinasi socialdemokratų vadai. Viešas žurnalistų pasisakymas atskleidė įdomesnių dalykų, nei žmogaus beteisiškumas ir valstybės tarnybų vadovų abejingumas įstatymų pažeidimams. Pasirodo, kad „Balsas.lt leidiniai“ turinį „tvarko“ Vitalija Vonžutaitė, dažnai minima kalbant apie

Darbo partijos byla. Tų prabilusių žurnalistų teigimu, be Vitalijos Vonžutaitės redakcijoje nebuvo priimamas joks reikšmingesnis sprendimas. Ji vadovaudavo net tada, kai turėdama nedarbingumo pažymėjimą neidavo į teismo posėdžius. Kaip negerai, kad mūsų teisėsaugininkai tokie skirtingi. Štai N. Venckienę ar jos tetą net ligos patale surasdavo, ieškodavo, tikrindavo, filmuodavo ir t. t., per žurnalistus apie savo „atradimus“ paskelbdavo pasauliui. Jei tokie reiklūs prokurorai būtų buvę ir DP bylos atveju, tai toje byloje taškas galėjo būti padėtas prieš kokius 4 ar 5 metus.

V. Vonžutaitę redakcijoje dažnai lankydavo įvairūs DP veikėjai. Gerai, kad jaunoji kolegė nepalikta viena, nes tikrai būtų sunku aprėpti „leidinių visuose skirtinguose tikslinių auditorijų segmentuose“ turinį. Kada suspėtum visas draudžiamas temas išvardyti arba žurnalistams duoti patarimų? O „patarimų“ žurnalistams negailėta. Štai žurnalisto Marijaus Širvinsko pateikti pavyzdžiai: sakykime, gana greitai lioviausi domėjęsis savo mėgstama šilumos energetikos tema, nes po vieno mano nešališko straipsnio apie įmonių „Dalkia“ ir „Fortum“ planus sostinės šilumos ūkyje, redaktorė gavo velnių ir turėjo koreguoti „klaidą“ – tai yra turėjo organizuoti straipsnį, pozityviai pateikiantį „rubikoninę“ įmonę ir menkinamai – bendrovę „Fortum“. Toliau dar gražiau.

2012 m. sausio 26 d. atsitiko žiniasklaidos apkvailintam lietuviui neįsivaizduojamas ir iki dabar nežinomas dalykas: premjeras Andrius Kubilius gavo Pasaulio lyderio apdovanojimą. Ši žinia, žurnalisto teigimu, turėjo būti išimta iš visų grupės leidinių. Ir atvirkščiai: vasario 20 d. žurnalo „Veidas“ atlikta apklausa, pagal kurią A. Kubilius įvardytas kaip itin nepopuliarus, turėjo būti publikuota privaloma tvarka, pagal šefės nurodymą. Tokia buvo pradžia. O vėliau „jau nekilo abejonių, kaip grupei priklausančiose informavimo priemonėse yra vaizduojami valdantieji, ir kokioje šviesoje – V. Uspaskichas.“ (Žr. www.ekspertai.eu)

Žurnalistai labai gerai žinojo, kas yra šios leidinių grupės draugai: draugas Nr. 1 – „ŽIA valda“ vadovas Gediminas Žiemelis, apie kurio nepaprastą sėkmę aviacijos versle rašyti privalu, o apie aferas suskaldant „FlyLAL“ – šiukštu draudžiama. Kiti grupės draugai – Gediminas Vagnorius, Vidmantas Žiemelis, dažnai besireiškiantis „Balso“ žiniasklaidoje, didelis atominės elektrinės priešas. Dar vienas grupės draugas – Vilniaus meras Artūras Zuokas. Įdomu, kodėl tie „draugai“ draugiškai nesusivienijo viename DP rinkiminiame sąrašė? Juk akivaizdu, kad juos jungia bendros vertybės. Keli milijonai būtų sutaupyti.

Žurnalistai dažnai yra nemandagūs ir apskritai nemalonūs tipai. Matyt, ne išimtis ir tas savo viešu laišku visą šią peklą užviręs Marijus Širvinskas. Kartą jis tiesiai šviesiai V. Uspaskicho paklausė: „Kokią jūs įtaką turite „Balso“ grupėje?“. Darbo partijos pirmininkas nieko neatsakė, tik užsiminė, kad „ne viską būtina žinoti“. Senolių išmintis. Prisimenu, vaikystėje tekdavo išgirsti pamokymą – „Daug žinosi, greit pasensi“.

Trumpai tariant, atskleista, kad tas „Balsas.lt leidiniai“ (t. y. daugybė laikraščių, žurnalų, portalų) neformaliai priklauso V. Uspaskicho Darbo partijai, o ten dirbantys žurnalistai verčiami būti partijos propagandistais. (Žr. www.15min.lt)

Žurnalistų paklaustas apie žiniasklaidos grupę „Balsas.lt leidiniai“, Dainius Radzevičius (Žurnalistų sąjungos pirmininkas) pateikė tokį vertinimą: „Balsas.lt leidiniai – mistinė žiniasklaidos grupė. Lyg vaiduoklis. Tikrųjų savininkų nežinau. Bet man atrodo įdomios šios grupės sąsajos su „Respublikos“ leidinių grupe, taip pat su Darbo partija ar jos atstovais.“ Dar vienas įdomus sąsajų aspektas. Tikrai rimti pastebėjimai. Tikėtina, kad šias leidinių grupes sieja ne vien padidintas dėmesys

patriotizmo temai.

Žurnalistė L. Pečeliūnienė patvirtino tas pačias tiesas, iš esmės pakartojo, ką apie „vaiduoklius“ kalbėjo D. Radzevičius: „Kai mūsų „Valstiečių laikraštį“ nupirko tas pats „Balsas“, mes nieko nežinojome apie jo savininkus. Buvo skelbiama, kad tai – viešbučių valdytojai tėvas ir sūnus Mikniai, paskui paaiškėjo, kad visas akcijas valdo kažkokia Liudmila Ivleva (ar kas nors pažįsta tokią iškilią žiniasklaidos leidėją, ar yra ją matę?)“. Jau vien tai, kad tikrieji savininkai stengiasi likti šešėlyje, turėtų dominti tam tikras tarnybas. Kaip ir „Balso“ kapitalo kilmė. Kapitalo „kilmės“ klausimą dar anksčiau yra kėlę kiti žurnalistai. Galima tik nusistebėti, kodėl nei Prezidentūra, nei Seimo tam tikri komitetai, nei Vyriausybė, nei joms pavaldžios institucijos, nei visokios ten Tarybos, pagaliau pats VSD nesusidomėjo tokiais dalykais. Juk čia gali slėptis daug pavojų. O gal tie investuotojai susiję su E. Kusaite? Gal ta Liudmila kaip nors susijusi su Suomijoje nuo lietuviškų saugumiečių prieglobstį suradusiais Gatajevais, neteisingai auklėjusiais savo globotinius? Gal kapitalas gautas iš „al Qaeda“. Gal pinigėlius plauna kokia A. B. Breviko draugė? Pinigėliai juk sukasi nemaži. Skaičiuojama, kad vien tik nemokami spalvoti leidiniai per vieną mėnesį savininkams kainuoja nuo 200 iki 300 tūkst. Lt.

Įdomūs dalykėliai. Gaila, kad jie nedomina tų, kas turi ir privalo rūpintis valstybės saugumu. Negi tai nesvarbu pirmose propagandinių karų fronto linijose esančiai Lietuvai? Sunku net suprasti, kodėl mūsų valstybėje niekam nerūpi, kas už kokius pinigus perka žiniasklaidą. Jei jau Lietuvoje nėra kam atlikti tokį tyrimą, gal laikas kreiptis į mūsų sąjungininkų amerikiečių, britų ar mažesnių sąjungininkų – švedų – tam tikrus ambasadų darbuotojus. Gal jie žino, kur veda siūlo gijos ir kas yra tikrieji viso to marionečių teatro lėlininkai?

Pabandytų tie investuotojai išsigyti „Valstiečių laikraštį“ toje pačioje Suomijoje, Švedijoje ar dar kur. Nėra net mažiausių abejonių, kad tam tikros tarnybos pareigūnai su mažai jaučiamu akcentu užduotų paprastą klausimą – „Ot kūda denžata?“ Lietuviškai tai skambėtų – „Iš kur pinigėliai?“ Galiausiai piršteliu parodytų kryptį, kuria reikia keliauti, jei nenori rimtų nemalonumų. Pasižiūrėti, kas yra tikrieji leidėjai, lyg ir įpareigoja Visuomenės informavimo įstatymas. Šiaip jau gal geriau būtų pakeisti tą įstatymą atsisakant apribojimų politinėms partijoms. Tuomet nors būtų aišku, kas rūpinasi valstiečių politine branda.

Tokios tokelės. Niekam nerūpi, kad plaunami Lietuvos žmonių smegenys, varoma prieš Lietuvos vyriausybę ir jos politiką, strateginius projektus nukreipta propagandos kampanija. Nors menka alternatyva tai smegenų plovimo mašinai, objektyvios informacijos šaltiniu galėtų būti visuomeninis transliuotojas. Galėtų, bet nėra. Generaliniu direktoriumi padarius Audrių Siaurusevičių, objektyvumo (bent jau politinio bešališkumo), nuomonių įvairovės LRT neverta ieškoti.

Savaitgaliais televizorius rodo laidas žvejams. Kas televizoriaus nežiūri, gali paskaityti žurnalą „Žvejys ir žuvis“ (kas leidžia, nesunku atspėti). Daug įdomių dalykų šiuolaikinėje žūklėje. Ateina žvejys prie kūdros, atsineša kibirą pašaro, pagardinto įvairiais įdarais, spaudžia delnais iš to pašaro tokius kukuliukus ir meta į vandenį. O galiausiai meta tokį patį kukuliuką su viduje esančiu kabliuku. Tie moderniosios žvejybos ypatumai labai primena ir moderniąją žiniasklaidą: skaito žmogelis apie sveikatą, scenos žvaigždžių gyvenimą, šokių „projektus“, apie augalų kenkėjus, horoskopus ir net pats nepajunta, kaip praryja žinią apie teisingus politikus, teisingus valstybės valdymo receptus. Nepajunta žmogus, kada ir kaip jis buvo paruoštas rinkimams ir referendumui.

Dabar atsakykim sau į klausimą, kas, kada, už kokius pinigus vykdė tikrąjį ir didįjį balsų ir protų pirkimą. Vykde beveik nesislėpdami, Lietuvos valdžios panosėje. Tai nieko nejaudino. Nejaudina ir dabar. Toliau mėtomi informacinio pašaro kukuliukai su įdaru. Atsipalaiduoti nereikėtų nei valstiečiui, nei mokytam, todėl savo kritiškumu labai pasitikinčiam miestiečiui, nes „draugai“ dirba įvairiuose „leidybos segmentuose“, „apimant visas pagrindines auditorijas“.

Nepaisant visko, kas čia buvo pasakyta, tikrai atsiras žmonių, kurie niekaip nepatikės, kad jų protus gali paveikti smegenų plovimo mašina. Tokiu atveju belieka tikėti, kad tie, kas milijonus investuoja į informacinį rūpestį „įvairiais visuomenės segmentais“, yra bepročiai, o DP sėkmė rinkimuose yra viena iš beprotybės formų.